

فرم ثبت اطلاعات فعالیت‌های نوآورانه جشنواره آموزشی شهید مطهری

عنوان فارسی: تولید بسته آموزش مجازی برای فرآیندهای آموزشی

عنوان انگلیسی: Production of virtual educational package for educational processes

حیطه نوآوری را علامت بزنید:

تدوین و بازنگری برنامه‌های آموزشی

یاددهی و یادگیری

ارزشیابی آموزشی (دانشجو، هیات علمی و برنامه)

مدیریت و رهبری آموزشی

یادگیری الکترونیکی

طراحی و تولید محصولات آموزشی

نام صاحب فعالیت نوآورانه: دکتر منصور رضایی: (Mansour Rezaei)

کرمانشاه، میدان ایثار، بلوار دولت آباد، جنب بیمارستان فارابی، دانشکده بهداشت، گروه آمار زیستی، شماره تلفن:

۰۹۱۸۳۳۱۸۹۷۸ ، پست الکترونیکی: mrezaei@kums.ac.ir ، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

نام همکاران: ۱- دکتر ناصر همتی: (Naser Hemati)

کرمانشاه، بلوار شهید بهشتی، بیمارستان امام علی، گروه بیهوشی، اتاق عمل، شماره تلفن: 09121014521.

پست الکترونیکی: naser.hemati@yahoo.com ، متخصص بیهوشی

۲- دکتر رضا سلحشور: (Reza Salahshoor)

کرمانشاه، بلوار شهید بهشتی، بیمارستان طالقانی، پشت کتابخانه مرکزی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی،

گروه آمار زیستی، شماره تلفن: 09188360349، پست الکترونیکی:

Reza.salahshoor@yahoo.com، رئیس مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

محل اجرای فرآیند: دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

،(EDC)

هدف کلی: تولید بسته آموزش مجازی برای آشنایی با فرآیندهای آموزشی

اهداف ویژه اختصاصی:

۱- اجرای کارگاه حضوری آشنایی با فرآیندهای آموزشی برای اعضای هیات علمی

۲- تهیه بسته آموزشی الکترونیکی

۳- اجرای برنامه مجازی آشنایی با فرآیندهای آموزشی برای اعضای هیات علمی

۴- مقایسه اجرای حضوری و مجازی

بیان مسئله

فرآیند، مجموعه ای معین از فعالیت های کاری در یک محدوده زمانی و مکانی مشخص است که با تعریف روشنی از ورودی ها و خروجی ها، ساختاری برای عملکرد ارائه میدهد. یک فعالیت که با استفاده از منابع و به صورت هدایت شده در جهت کسب توانایی برای تبدیل داده ها به ستانده ها عمل میکند را میتوان به عنوان یک فرآیند در نظر گرفت. با توجه به این که یکی از موضوعات آموزشی، خلق موقعیت های یادگیری است، استفاده از شیوه های مختلف و ابزارهای آموزشی متنوع به ایجاد موقعیت یادگیری در مکان های مختلف کمک می کند (۱).

زندگی بشر با استفاده از رایانه دگرگون شده است. امروزه فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان ابزاری نیرومند برای بهبود کارایی آموزش مورد استفاده قرار گرفته و شیوه های سنتی آموزش را متحول ساخته و حضور فیزیکی در کلاس های درس کاهش یافته است. در عصر حاضر، آموزش مجازی تنها یک امر جایگزین نیست بلکه یک ضرورت اجتناب ناپذیر است. توجه برنامه ریزان آموزشی در جهت پایه ریزی زیرساخت های مجازی شدن آموزش ضروری است. زیرا منشا انقلاب سوم، تحقق دهکده جهانی و جامعه اطلاعاتی، بر محور دسترسی، جستجو و بازیابی اطلاعات استوار است. دستاوردهای مهم فناوری اطلاعات در آموزش، شامل بهبود کیفیت یادگیری، سهولت دسترسی به دانش موجود در جهان، دسترسی سریع به اطلاعات، کاهش هزینه ها، ارتقای صحت مطالب درسی و رشد علمی یادگیرندگان است. آموزش مجازی و از راه دور فرصت های آموزشی برای هر کس در هر کجا و هر زمان مهیا می کند، در حالی که نظام های عادی از این امکان بی بهره هستند. این روش ها در واقع نظام های نوین یادگیری و یاددهی به شمار می آیند (۲).

سه جزء اساسی هر سیستم آموزشی معلم، متعلم و محتوا است. تعامل این سه، نوعی فرآیند آموزشی است. آموزش الکترونیکی (E-Learning)، آموزش مبتنی بر فناوری اطلاعات است که گستره وسیعی از کاربردها، از جمله آموزش مبتنی بر وب، آموزش مبتنی بر کامپیوتر و کلاس های مجازی را در بر می گیرد. محتوای آموزشی یکی از بنیان های اساسی سیستم های آموزشی نوین و یکی از دستاوردهای مهم فناوری الکترونیک می باشد. محتوای

آموزشی که با متن ها و تصاویر ساده بر روی لوح های فشرده آغاز گشت، امروز به مرحله مهمی از حیات و تکامل خود رسیده است (۳).

مرور تجربیات و شواهد خارجی

آموزش مجازی سال ها است که در اکثر کشورهای پیشرفته جهان جایگاه خود را یافته است. در تحقیقی که توسط جerald جی شات از دانشگاه ایالتی کالیفرنیا انجام شد، دانشجویانی که دروس خود را به صورت برخط خوانده بودند نمره شان ۲۰ درصد بیشتر از دانشجویانی بود که در کلاس های درس معمولی آن دروس را گذرانده بودند. در بررسی دیگری نظر دو گروه از دانش آموختگان به وسیله اینترنت را جویا شدند. هر دو گروه با تحصیل به وسیله اینترنت موافق بودند. موارد زیر از دانشجویان پرسیده شده بود: تسلط بر درس وجود دارد؟ موضوع درس به طور موفقیت آمیز بررسی می شود؟ استاد در دسترس دانشجویان است؟ استاد به پاسخ ها در کلاس حساس است؟ تکالیف درسی برای یادگیری مفید و لازم هستند؟ عدالت بهتر برقرار می شود؟ همچنین در تحقیق دیگری، محققان دریافتند که از مهمترین دغدغه های دانشجویان نحوه ارتباط و کارایی استاد است. در تحقیقی که به وسیله مرکز فناوری های خاص انجام شد، عملکرد تحصیلی دانش آموزان را که در کلاس های چهارم و ششم در هفت مدرسه اطراف شهر تحصیل می کردند، بررسی کردند. نیمی از آن ها به اینترنت دسترسی داشتند. با در نظر گرفتن اثر اینترنت بر نمره دانش آموزان به این نتیجه رسیدند که دانش آموزانی که به اینترنت دسترسی داشتند، به شکل معناداری نمرات بهتری در دروس مدیریت اطلاعات، ارتباطات و بیان عقاید داشتند.

مرور تجربیات و شواهد داخلی

آموزش مجازی در ایران نیز در راه گسترش است. توسعه منابع انسانی یکی از چالش ها در استقرار نظام های جامع مبتنی بر فناوری ارتباطات و اطلاعات است. این فناوری مکمل بازآفرینی سازمان ها در بسیاری از فرآیندها مثل بانکداری الکترونیک، تجارت الکترونیک، پست الکترونیک، دولت الکترونیک است. یادگیری الکترونیک، نوید بخش اجرایی شدن آرمان های دهه های قبل است. حذف محدودیت های زمانی، مکانی و سنی که از آرمان های دوردست بود، امروزه دیگر محدودیت های بزرگی به نظر نمی رسند. نظام آموزشی سنتی قابلیت پاسخگویی به نیازهای گسترده مهارتی جوامع دانش محور را ندارد. اگر چه نظام آموزش سنتی نیز دارای ویژگی هایی است که نادیده انگاشتن آن ویژگی ها، اثربخشی یادگیری را می کاهد و عامل بروز ناهنجاری های بسیاری می شود. در ایران دانشگاه شیراز، به عنوان اولین دانشگاه کشور موفق به آغاز رسمی این نوع دوره آموزشی دانشگاهی شده است. در این نوع آموزش، عمده فعالیت های آموزشی از قبیل ثبت نام، انتخاب واحد دریافت مطالب درسی، مذاکره با استاد از طریق شبکه کامپیوتری اجرا و در برخی موارد کلاس های رفع اشکال و برخی کلاس های آزمایشگاهی به صورت حضوری ولی با زمان بندی مناسب اجرا می شود. همچنین در حال حاضر دانشگاه های دیگری چون دانشگاه خواجه نصیر، دانشگاه علم و صنعت، امیرکبیر، علوم و حدیث، و دانشگاه الکترونیک دانشگاه آزاد، در رشته های مختلف، پذیرای دانشجو به صورت مجازی هستند. بنابراین با توجه به رشد خوب آموزش مجازی در ایران و همچنین رشد روز افزون تعداد دانشگاه هایی که مایل به ارائه خدمات آموزشی از راه دور هستند، چنین برداشت می شود که در این زمینه گام های خوبی برداشته شده است و به نظر می رسد در آینده ای نه چندان دور شاهد ارائه خدمات آموزش از راه دور توسط اکثر دانشگاه های کشور خواهیم بود.

منابع:

- ۱- متولی کورش، یعقوبی زهرا. ضرورت تدوین و استفاده از طرح درس در فرآیند آموزشی. هشتمین سمینار آموزش شیمی ایران، ۶-۷ شهریور ماه ۱۳۹۲ دانشکده شیمی دانشگاه سمنان.
- 2- <http://bashari.blogfa.com/post-354.aspx>
- 3- <http://tolidmohtava.ir/mohtava/819>
- 4- Chan Peng S, Welebir B. Strategies for E-education, Industrial and Commercial Training, 2003; 35: 196-202.
- 5- Ma L, et al. Will virtual education initiatives succeed? Information Technology and Management, 2000; 1: 209-227.

شرح مختصری از فعالیت صورت گرفته را بنویسید

این فعالیت از تابستان ۱۳۹۴ شروع شد. با همکاری معاونت آموزشی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه و توصیه EDC و با هدف ترغیب اعضای هیات علمی جهت انجام و گزارش فرایندهای آموزشی کارگاهی یک روزه در زمینه فرایندها برنامه ریزی شد. این کارگاه با حضور حدود ۴۳ نفر از اعضای هیات علمی برگزار شد. محتوای کارگاه شامل آشنایی با همایش آموزش پزشکی، جشنواره شهید مطهری، نحوه تکمیل فرم گزارش فرایندهای آموزشی، معرفی حیطه ها و فرم داوری جشنواره و سایر نکات اجرایی بود. این کارگاه با اصلاحاتی برای بار دوم در مهر ماه ۱۳۹۵ با حضور گسترده تر اعضا (۴۴ نفر) در محل مرکز توسعه برگزار گردید. سپس با استفاده از مطالب کارگاه و بهره گیری از نرم افزار *Compasia* یک محتوای الکترونیکی جهت استفاده در کارگاه های مجازی تهیه گردید. بعد از انجام اصلاحاتی بسته نرم افزاری نهایی و تایید شد. برنامه جهت استفاده همه اعضای هیات علمی در LMS در اختیار دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه قرار گرفت.

شرح مختصری از فعالیت صورت گرفته را به انگلیسی بنویسید.

This activity began in summer 2005. One-day workshop was planned conducted by collaboration with Deputy of Education of KUMS and EDC recommendations with the aim of encouraging faculty members to reporting educational processes. The workshop was attended by about 43 members of the faculty. Content of the workshops include understanding medical education seminar, festival martyr Motahari, how to complete the report form of Educational processes, introduction of areas, festivals referees point of view and other executive points. The workshop with reforms for the second time in October 2016 with a greater presence of members (44 people) at the EDC was held. Then, using material from the workshop and taking of the Compasia software, a electronic content for use in the virtual workshop were provided. After the reforms, package was finalized and approved. Program for using all faculty members in KUMS were loaded in the LMS system.

شیوه های تعامل با محیط که در آن فعالیت نوآورانه به محیط معرفی شده و یا مورد نقد قرار گرفته را ذکر کنید.

کارگاه یک روزه حضوری در سال ۱۳۹۴ مورد استقبال زیادی قرار گرفت. بخصوص کارگاه دوم در سال ۱۳۹۵ که تعداد بیشتری در آن شرکت کردند. سپس محتوای الکترونیکی تهیه شده دو بار تست شد. در مرحله بعد این محتوی در اختیار رئیس EDC قرار گرفت. بعد از تایید اولیه توسط ایشان، محتوای الکترونیکی تهیه شده در اختیار چند نفر از اعضای هیات علمی علاقمند، که نتوانسته بودن در کارگاه شرکت کنند، قرار گرفت. بازخورد مناسب و عالی از این افراد دریافت شد. مثلاً یکی از آن ها نوشت: *(بسیار عالی است. خدا قوت و خسته نباشید)*. دیگری نوشته بود: *(واقعاً ممنونم خیلی محبت کردید. یا: خیلی عالی بود آقای دکتر ممنونم)*. در نهایت با انجام اصلاحاتی بسته نرم افزاری نهایی و تایید شد. برنامه تایید شده جهت استفاده اعضای هیات علمی برای انجام کارگاه های مجازی در LMS در اختیار دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه قرار گرفت.

پیشنهاد میشود بعد از یک دوره کارگاه مجازی و عمومی سازی در اختیار دانشگاههای کلان منطقه ۳ قرار گیرد. اگر این مرحله انجام شد به وزارتخانه ارسال شود تا در اختیار سایر دانشگاهها قرار گیرد.

نتایج و پیامد های اجرای این فرآیند شامل موارد زیر است:

۱- آشنایی طیف وسیعتری از اعضای هیات علمی با فرایندهای آموزشی،

۲- عدم تداخل برنامه کارگاه با وظایف روزمره و زیاد اساتید،

۳- کاهش هزینه های برگزاری کارگاه های حضوری و

۴- ارتقاء توانمندی های EDC دانشگاه در بررسی، انجام و گزارش فرایندهای آموزشی

فعالیت آموزشی انجام گرفته برای اولین بار در دانشگاه های علوم پزشکی کشور اجرا گردیده و در ادامه در سایر دانشگاه ها که با این فرآیند آشنایی پیدا نمایند، در صورت تمایل، اجرا خواهد شد.

از آن جا که مجازی سازی آموزشی در دستور کار وزارتخانه و دانشگاه قرار دارد، انجام این فرآیند در انطباق

کامل با سیاست های بالا دستی است. همچنین با توجه به ضرورت انجام فرایندهای آموزشی در دانشگاه ها،

بکارگیری این بسته مجازی گزارش فرایندها را تسهیل کرده، و تعداد این فرایندها را در گروه های آموزشی

افزایش میدهد.

در صورت اجرای صحیح فرآیند مطابق با روش ارائه شده آن، انتظار ایجاد چالش و مشکل خاصی وجود ندارد. چون دانشگاه های دارای روش های آموزشی سنتی ناگزیر به سازگاری با سیر تحولات و تغییرات جدید هستند. در محیط جدید، نقش مربیان واساتید عوض خواهد شد. آن ها بیشتر نقش تسهیل گر و مربی یا طراحان آموزشی را ایفا خواهند کرد. پس تغییر یا طراحی و راه اندازی سیستم های مدیریت آموزشی متناسب، الزامی است. نظام های آموزشی از راه دور، ابزاری برای آموزش مداوم تلقی می شوند و این آموزش ها می توانند شامل معلمان و دانشجویان در هر سن، مکان جغرافیایی، موقعیت و وضعیت اجتماعی و سیاسی و با هر گونه آموزشی باشد. با وجودی که فناوری های جدید موجب استقلال و انعطاف بیشتر امور آموزشی می شود، اما جهت بکارگیری این امکانات، باید ساختار سازمانی موسسات عالی نیز متحول شود. همچنین جهت استفاده از هر سیستم فناوری نوین در امور آموزشی، لازم است شرایطی چون ایجاد زیرساخت های قوی فناوری، تدوین استانداردهای آموزشی لازم برای ارزیابی آموزشگران و دانشجویان، فرهنگ سازی مناسب و تغییر نگرش سنتی جامعه در امر آموزش، سرمایه گذاری و مشارکت دولت و بخش خصوصی در این زمینه فراهم شود. با توجه به اقدامات صورت گرفته در این زمینه و علاقه مندی مسئولان دانشگاه ها و حتی مدیران ادارات و سازمان های غیر آموزشی به بهره برداری از روش های آموزش مجازی و همچنین تغییر و گسترش دسترسی به فناوری های آموزشی، پیش بینی می شود طی ده سال آینده اکثر واحدهای دانشگاهی در ایران، به جذب و آموزش دانشجو به صورت الکترونیک و بهره برداری از آموزش های مجازی در سطحی بسیار گسترده، اقدام کنند.

فرآیند پیشنهادی در کمیته پژوهش در آموزش مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه مطرح و تصویب شد و مورد تایید مرکز توسعه قرار گرفت. در طی نظرخواهی از شرکت کنندگان، اکثریت قریب به اتفاق آنان از برگزاری کارگاه حضوری رضایت داشتند. همچنین در مورد محتوای تهیه شده که به چند نفر از اعضای هیات علمی داده شد، خیلی مورد استقبال قرار گرفت. حتی در یک مورد یکی از اعضای هیات علمی بر اساس محتوای تهیه شده یک فرایند را گزارش و تحویل EDC داد.

با توجه به این که اجرای این فرآیند با موفقیت همراه بوده و از طرفی نه تنها هیچگونه مغایرتی با آیین نامه های آموزشی ندارد، بلکه کاملاً در جهت سیاستگزاری های وزارتخانه و بسته های تحول در نظام سلامت است و می تواند در تمام دانشگاه های ایران مورد استفاده قرار گیرد.

سطح نوآوری

- در سطح گروه آموزشی برای اولین بار صورت گرفته است.
- در سطح دانشکده برای اولین بار صورت گرفته است.
- در سطح دانشگاه برای اولین بار صورت گرفته است
- در سطح کشور برای اولین بار صورت گرفته است. چون چنین کارگاهی نه به صورت حضوری و نه به صورت مجازی در هیچ دانشگاهی برگزار نشده است.
- در دنیا برای اولین بار صورت گرفته است.

اینجانب منصور رضایی مجری فرایند بوده و متعهد می گردم کلیه اطلاعات مبتنی بر واقعیت ترتیب داده شده است.

منصور رضایی